

Gray նոր ցեղ է և տեսակ Կովկասի համար, *Anthemis marschalliana* Willd., *Pyrola media* Swartz, *Empetrum nigrum* L. subsp. *hermaphroditum* (Hagerup) Böcher նոր և հազվագյուտ տեսակներ են Հայաստանի համար:

FLORISTICAL FINDINGS FROM NORTHERN ARMENIA

N. S. KHANJIAN

Data on floristical findings from Northern Armenia are being represented. *Echinocystis lobata* (A. Michaux) Torrey et Gray.—a new genus and species for the Caucasus, *Anthemis marchalliana* Willd. subsp. *pectinata* (Boiss.) Grierson — a new subspecies for Armenia, *Anthemis marschalliana* Willd. subsp. *sosnovskyana* (Fed.) Grierson, *Pyrola media* Swartz, *Empetrum nigrum* L. subsp. *hermaphroditum* (Hagerup) Böcher — rare species for Armenia.

Л И Т Е Р А Т У Р А

1. Ворошилов В. Н. Флора Советского Дальнего Востока. М., 1966.
2. Габриэлян Э. Ц., Гусян К. Е. Биолог. ж. Армении, 23, 5, 535—537, 1980.
3. Гамбарян П. П. Биолог. ж. Армении, 26, 5, 85—86, 1975.
4. Гроссгейм А. А. Флора Кавказа, 4, Баку, 1934.
5. Гроссгейм А. А. Определитель растений Кавказа. М., 1949.
6. Игошина К. Н. Бот. мат. герб. АН СССР, 17, 461—517, 1955.
7. Миняев Н. А. и др. Определитель высших растений Северо-Запада европейской части РСФСР. Л., 1981.
8. Мулкиджанян Я. И. В кн.: Флора Армении, 6, Ереван, 1973.
9. Сосновский Д. И. В кн.: Флора Грузии, 8, Тбилиси, 1952.
10. Софиева Р. М. В кн.: Флора Азербайджана, 8, Баку, 1961.
11. Федоров Ан. А. В кн.: Флора СССР, 26, М.—Л., 1961.
12. Grierson A. J. C. Notes Reg. Bot. Gard. Edinburgh, 33, 2, 211—217, 1974.
13. Grierson A. J. C., Yavin Z. In: Flora of Turkey, 5, 1975.
14. Tutin T. G. In: Flora Europaea, 2, 1968.
15. Webb D. A. In: Flora Europaea, 3, 1972.

«Биолог. ж. Армении», т. XXXVI, № 1, 1983

SOLANACEAE ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՄՇԱԿՈՎԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ԲՈՒՅՍԵՐԻ ՍԱՀԱՑՈՒՇՈՒ ՇԼՄԱՆ ԴԻՆԱՄԻԿԱՆ ԸՍՏ ՎԵԳԵՏԱՑԻՈՆ ՓՈՒԼԵՐԻ

Վ. Ս. ԹՈՎՄԱՍՅԱՆ

Մեր նպատակն է, եղել պարզել ծածկաներմ բույսերի ծաղկափոշու ծրնակությունը զարգացման տարրեր փուլերում և նրա կենսոնակության պահպանումը Որոշվել է նաև ստեղծել լիակատար և ճշգրիտ տվյալներ են բերվում Solanaceae ընտանիքին պատկանող մշակովի բույսերի և բերք ցեղերի ծաղկափոշու ծրնակության մասին: Ընտրված բույսերն են *Capsicum annuum* L. պղպեղի «Բուլղարական», «Նովոչերկասկի», *Lycopersicon esculentum*

Միլլ., պոմիդորի «Յոթրիկյեթ», «Մալախ», «Երեանի 14», Solanum melongena L.
բաղրիչանի «Երեանի 3» սորտերը:

Քաճախի բաժնի *Solanaceae*, ծաղկափռչի, ծլունակություն:

Լյուբը և մերօրը: Մաղկափոշին բերվել է Մասիսի շրջանի սերմնաբուծական ունեկցիան կայանից: Մեղեններու համար այն վերցվել է կոկոնակալման և ծաղկման փուլերում: Մեղեցումը կատարվել է սախարոզայի 5, 10, 15, 20, 25% խտությամբ լուծույթներում: Որպես ստուգիչ ռոտացործվել է թորած չորրու: Լուծույթին ալվեացվել է կալցիումական կոպուլբեր [1]: Մեղումը կատարվել է լույսի և մթնոլթյան պայմաններում, սենյակային 22—25° ջերմաստիճանում: Փորձը կրկնվել է շարաթը մեկ անգամ մինչև փոշեհատիկների ծլունակության կորուստը: Մաղկափոշին պահվել է էպսիկատորում CaCl_2 -ի հետ միասին: Մաղկափոշու ստերջությունն որոշվել է կարմիրնոժ և չժող փոշեհատիկների քանակով: Միջին ծլունակությունն որոշվել է 500 փոշեհատիկներով:

Արդյունքներն ու լեննարկում: *Capsicum annuum* L. «Բուլղարական» սորտ (աղ. 1)՝ Կոկոնակալման փուլում լույսի, ինչպես և մթության պայմաններում ծաղկափռոշին ստուգելու չի ծլում: Սախարոզայի լուծույթում առավելագույն՝ 11,0% ծլունակություն դիտվում է առաջին շաբաթում մթության պայմաններում ձևացնելիս: Երկրորդ շաբաթում նվազում է, երրորդում՝ փոշնհատիկներն ալլես չեն ծլում: Մազկման փուլում պղպեղի ծաղկափռոշին ստուգելու չի ծլում: Սախարոզայի լուծույթում, համեմատած կոկոնակալման փուլում ստացած տվյալների հետ, ի հայտ են բերում ծլունակության շատ ցածր տոկոս, առավելագույնը կազմելով 5,0%, որը ստացվում է երկրորդ շաբաթում, մթության պայմաններում: Երրորդ շաբաթում փոշնհատիկները փոշնխողովակ չեն առաջացնում: Ստերջությունը կազմում է 1,0%: Պղպեղի «նոլոշերկասի» սորտի փոշնհատիկները կոկոնակալման փուլում նույնպես ստուգելու չեն ծլում: Ըստ միջին տվյալների սախարոզայի լուծույթում առավելագույն ծլունակությունը՝ 9,0% ի հայտ է գալիս երկրորդ շաբաթում մթության պայմաններում ձևացնելիս: Երրորդ շաբաթում ծլունակության տոկոսն իջնում է 0-ի: Մազկման փուլում սախարոզայի տարբեր խտություն ունեցող լուծույթներում փոշնհատիկները ծլում են միայն առաջին շաբաթում և առավելագույն ծլունակությունն ալիլի ցածր տոկոս է կազմում (3,0), քան կոկոնակալման փուլում: Յաղկափռոշ ստերջությունը կազմում է 10,0%:

Lycopersicon esculentum Mill. Պոմիդորի «Յուբիլեյնի» սորտի (աղ. 2) ծաղկափուշին կոկոնակալման փուլում ստուգվում չի ծլում: Սախարոզայի լուծույթում առավելապես՝ 62,0% ծլում է առաջին շաբաթում (լույսի պայմաններում): Երկրորդ շաբաթում ծլունակությունը նվազում է, չորրորդում փոշեհատիկներն այլևս չեն ծլում: Նույնը դիտվում է նաև մթնոթյան պայմաններում: Ծաղկման փուլում պոմիդորի «Յուբիլեյնի» սորտի փոշեհատիկները ստուգվում նույնպես չեն ծլում: Սախարոզայի լուծույթում առավելագույնը՝ 22,0%, ստացվում է առաջին շաբաթում լույսի պայմաններում ձևեցնելիս: Մթնոթյան պայմաններում ծլունակությունը համեմատաբար ցածր է: Զորրորդ շաբաթում կորցնում են ծլունակությունը: Փոշեհատիկների ստերիլությունը կազմում է 3,5%:

Պոմիրգորի «Երևանի 14» սորտի փոշեհատիկները կոկոնակալման փուլում թև⁶ ստուգիչում, թև⁷ սախարոզայի լուծույթում ծլունակություն գրեթե չեն ցուցաբերում, բացառությամբ այն բանի, որ ծլում են միայն սախարոզայի 15% լուծույթում առաջին շաբաթում: Ծաղկման փուլում ծլունակություն ի հայտ են բերում ստուգիչում (7,0%) և սախարոզայի լուծույթում, որում առավելագույնը կազմում է 43,0% (մթնոթյան պայմաններում): Փոշեհատիկների

Capsicum annuum L. (Բուլղարական և նովոչերկասկի) և Solanum melongena L. («Երևանի 3») ծաղկափուռ ծլման դինամիկան ըստ վեգետացիոն փուլերի

Նախարկող + Ca կոմպլիքս, %	Շմբդի քանակություն	C. annuum L. («Բուլղարական»)				C. annuum L. («Նովոչերկասկի»)				S. melongena L. («Երևանի 3»)			
		կոկոնակալում		ծաղկում		կոկոնակալում		ծաղկում		կոկոնակալում		ծաղկում	
		լույսի/մթնոթյան պայմաններում	լույսի/մթնոթյան պայմաններում	լույսի/մթնոթյան պայմաններում	լույսի/մթնոթյան պայմաններում	լույսի/մթնոթյան պայմաններում	լույսի/մթնոթյան պայմաններում	լույսի/մթնոթյան պայմաններում	լույսի/մթնոթյան պայմաններում	լույսի/մթնոթյան պայմաններում	լույսի/մթնոթյան պայմաններում	լույսի/մթնոթյան պայմաններում	լույսի/մթնոթյան պայմաններում
ստուգիչ	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2,0	2,0	—	—
5		—	0,5	0,5	3,0	5,0	3,0	2,0	0,4	37,0	17,0	24,0	50,0
10		—	—	—	—	2,0	2,0	0,3	0,4	2,0	2,0	23,0	23,0
15		—	11,0	—	—	4,0	4,0	—	3,0	10,0	8,0	4,0	23,0
20		1,4	—	—	—	3,0	3,0	1,0	0,4	31,0	3,0	10,0	5,0
25		6,5	—	—	—	—	—	—	—	3,0	2,0	11,0	—
ստուգիչ	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,0
5		4,3	0,2	0,5	—	—	—	—	—	1,0	1,0	2,0	15,0
10		1,4	7,0	5,0	—	—	—	—	—	3,0	2,0	4,0	14,0
15		2,0	0,6	—	—	—	9,0	—	—	3,0	3,0	—	12,0
20		2,6	0,5	—	—	3,0	—	—	—	1,0	2,0	8,0	5,0
25		—	—	—	—	1,3	—	—	—	9,5	3,0	5,0	4,0
ստուգիչ	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,0
5		2,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14,0
10		—	3,0	—	—	—	—	—	—	2,0	—	—	12,0
15		2,0	—	—	—	—	—	—	—	2,0	11,0	6,0	9,0
20		1,5	—	—	—	—	—	—	—	1,0	—	3,0	1,0
25		—	—	—	—	—	—	—	—	0,5	—	2,0	1,0
ստուգիչ	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,5	—
20		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,0	3,0
25		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,0

Սահարողա + Ca կոմպլեքս, %	Շաբաթները	L. esculentum Mill. («Յուրիլենի»)				L. esculentum Mill. («Երևանի 14»)				L. esculentum Mill. («Մայակ»)			
		կոկոնակալում		ծաղկում		կոկոնակալում		ծաղկում		կոկոնակալում		ծաղկում	
		լույսի/մթության պայմաններում	լույսի/մթության պայմաններում	լույսի/մթության պայմաններում	լույսի/մթության պայմաններում	լույսի/մթության պայմաններում	լույսի/մթության պայմաններում	լույսի/մթության պայմաններում	լույսի/մթության պայմաններում	լույսի/մթության պայմաններում	լույսի/մթության պայմաններում	լույսի/մթության պայմաններում	լույսի/մթության պայմաններում
ստուգիչ	1	—	—	—	—	—	—	7,0	—	—	—	—	—
5		1,0	2,0	3,0	2,5	—	—	17,0	43,0	—	—	12,0	19,0
10		7,0	21,0	8,0	17,0	—	—	33,0	12,0	—	—	27,0	14,0
15		44,0	14,0	3,0	14,0	5,0	8,0	9,0	6,0	—	—	40,0	27,0
20		62,0	13,0	22,0	10,0	—	—	17,0	5,0	—	—	12,0	16,0
25		12,0	12,0	7,0	8,0	—	—	—	4,0	—	—	53,0	13,0
ստուգիչ	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5		—	1,0	—	2,0	—	—	5,0	25,0	—	—	—	—
10		1,0	19,0	—	16,0	—	—	10,0	10,0	—	—	—	—
15		1,0	6,0	2,0	6,0	—	—	13,0	5,0	—	3,0	14,0	—
20		4,0	14,0	2,0	13,0	—	—	8,0	4,0	—	—	2,0	—
25		4,0	13,0	2,0	14,0	—	—	6,0	—	—	—	7,0	—
ստուգիչ	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20		2,0	4,0	—	6,0	—	—	6,0	3,0	—	—	—	3,0
25		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ստուգիչ	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

և, Արուսյանի անվան հայկական մանկավարժական ինստիտուտի բուսաբանության ամբիոն

կենսունակությունը պահպանվում է երեք շաբաթ: Մշակութային կորուստ դիտվում է չորրորդ շաբաթում:

Պոմիդորի «Մայակ» սորտի փոշեհատիկները ծլում են միայն ծաղկման փուլում: Սախարոզայի լուծույթում բարձր՝ 53,0% ծլունակություն ստացվում է առաջին շաբաթում (լույսի պայմաններում): Երկրորդ շաբաթից սկսած ծլունակությունը նվազում է, չորրորդում՝ այլևս չեն ծլում: Ծաղկափոշու ստերիլությունը կազմում է 1,0%:

Solanum melongena L. բադրիջանի «Երևանի 3» սորտի (աղ. 1) փոշեհատիկները կոկոնակալման փուլում ստուգվում ծլում են՝ 2,0%: Սախարոզայի լուծույթում առավել բարձր տոկոսի ծլունակություն է ստացվում առաջին շաբաթում՝ թե՛ կոկոնակալման և թե՛ ծաղկման փուլերում, սակայն առավելագույնը՝ 50,0%, ստացվում է ծաղկման փուլում՝ մթության պայմաններում ձեռքնելիս: Փոշեհատիկների կենսունակությունը համեմատաբար ավելի երկար պահպանվում է ծլման փուլում՝ կազմելով չորս շաբաթից ավելի:

Այսպիսով կարելի է ասել, որ *Solanaceae* ընտանիքի (մեր ուսումնասիրած) տարբեր ցեղերի մշակովի բույսերի (*Capsicum*, *Lycopersicon*, *Solanum*) և դրանց պատկանող տարբեր սորտերի փոշեհատիկները սախարոզայի լուծույթում ձեռքնելիս ցուցաբերում են տարբեր ծլունակություն:

Սախարոզայի լուծույթում համեմատաբար լավ են ծլում պոմիդորի և բադրիջանի փոշեհատիկները, վատ են ծլում պղպեղի փոշեհատիկները: Առավել բարձր ծլունակություն են ցուցաբերում պոմիդորի «Յուբիլեյնի» սորտի փոշեհատիկները՝ 62,0%, և առավել ցածր ծլունակություն՝ պղպեղի «Նովոդերկասկի», «Բուդարական» սորտի փոշեհատիկները՝ 9,0%: Առավելագույն ծլունակություն ստացվում է մեծ մասամբ առաջին շաբաթում կոկոնակալման և ծաղկման փուլերում: Ընդհանուր առմամբ, *Solanaceae* ընտանիքի մեր ուսումնասիրած բույսերի փոշեհատիկները սախարոզայի լուծույթում ոչ բարձր ծլունակություն են ցուցաբերում ինչպես կոկոնակալման, այնպես էլ ծաղկման փուլերում: Մշակութային ցածր տոկոս դիտվել է նաև *Ranunculaceae* ընտանիքում: Այս հանգամանքը երկու դեպքում էլ թերևս բացատրվում է ակալոիդների առկայությամբ, որոնք կարող են մասամբ խոչընդոտել սախարոզայի լուծույթում ծաղկափոշու ծլումը:

Հստակ գեղատեսիլ փուլերի՝ փոշեհատիկների կենսունակությունը պահպանվում է 1—4 շաբաթ:

Ստացված է 17. IX. 1981.

ПРОРАСТАНИЕ ПЫЛЦЫ НЕКОТОРЫХ КУЛЬТУРНЫХ РАСТЕНИЙ ИЗ СЕМЕЙСТВА SOLANACEAE ПО ФАЗАМ ВЕГЕТАЦИИ

В. С. ТОВМАСЯН

Выявлено, что пыльца некоторых культурных растений из семейства Solanaceae—перец (Болгарский, Новочеркасский), помидор (Юбилейный, Маяк, Ереван-14), баклажан—(Ереван № 3) проявляют разную фертильность. Сравнительно высокую фертильность проявила пыльца помидора—53,0% (сорт Маяк), более низкую—перец—11,0% (сорт Болгарский). Жизнеспособность пыльцевых зерен в зависимости от вегетационных фаз сохраняется 1—4 недели.

GROWTH OF POLLEN OF SOME CULTURAL PLANTS OF *SOLANACEAE* FAMILY ACCORDING TO VEGETATION PHASES

V. S. TOVMASIAN

The experiments have shown that fertility of pollen of some cultural plants of *Solanaceae* family is different.

The highest fertility has been shown by the pollen of tomato (Mayak): 53,0%, and the lowest one by the pollen of pepper (Bolgar-skaya): 11,0%. The vital capacity of the pollen, depending on the vegetation phase, has been preserved for 1—4 weeks.

Л И Т Е Р А Т У Р А

1. Агабабян В. Ш. Биолог. ж. Армении, 20, 12, 1967.
2. Зарян А. Р. Биолог. ж. Армении, 21, 11, 1968.
3. Капинос Г. Е. Тр. Ин-та ботаники АН Аз. ССР, 27, 1957.
4. Магешвари П. Эмбриология покрытосеменных. М., 1954.
5. Радионенко Г. И. Род. Ирис, М.—Л., 1961.
6. Поддубная-Арнольди В. А. Проб. бот., 3, 1958.
7. Тихминева Е. А. Ботан. журн., 9, 10, 1974.
8. Товмасян В. С. Биолог. ж. Армении, 30, 10, 1977.
9. Товмасян В. С. Биолог. ж. Армении, 31, 10, 1978.
10. Товмасян В. С. Биолог. ж. Армении 33, 1, 1980.
11. Товмасян В. С. Тематический сборник п-т АПИ, 3, 1980.
12. Товмасян В. С. Тематический сборник п-т АПИ, 3, 1980.
13. Товмасян В. С. Биолог. ж. Армении, 35, 10, 1982.

«Биолог. ж. Армении», т. XXXVI, № 1, 1983

УДК 582.28

НОВЫЕ СУМЧАТЫЕ И БАЗИДИАЛЬНЫЕ МИКРОМИЦЕТЫ В АРМЯНСКОЙ ССР

С. А. СИМОНЯН, А. Х. БАРСЕГЯН

Приведены список и описания 17 видов сумчатых и базидиальных грибов из различных районов, новых для микрофлоры республики.

Ключевые слова: микрофлора, сумчатые грибы, базидиальные грибы.

В результате определения материала, собранного в ходе экспедиционных обследований Армении сотрудниками Института ботаники АН Армянской ССР, выявлено 17 сумчатых и базидиальных микромицетов, новых для микрофлоры Армянской ССР, в том числе 8 видов из класса Ascomycetes и 9 видов из класса Basidiomycetes.

Материал собран в основном С. А. Симонян, в остальных случаях указаны фамилии коллекторов.

